

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

oktober 6 • 2024

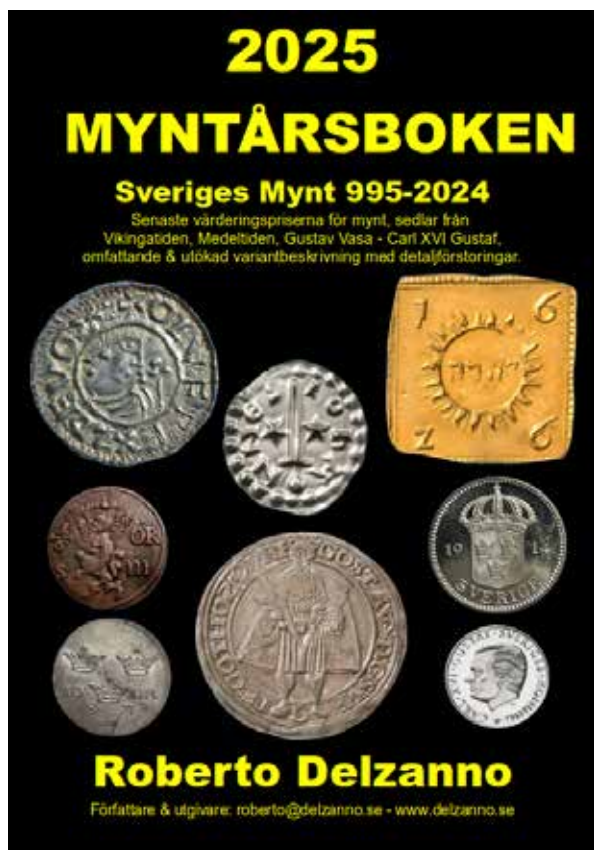

DAGUERREOTYPIER SOM FÖRLAGOR TILL MYNT OCH MEDALJER ÅR 1844
MYNTFÖRFÄLSKNING UNDER 1800-TALET
GUSTAF EKWALLS GRAVYRVERKSTAD
GUNNAR EKSTRÖMS STIFTELSE 50-ÅRSJUBILEUM
FIRAT PÅ DEN GYLDENE FREDEN

30 SEK

MYNTÅRSBOKEN 2025

Äntligen!

MYNTÅRSBOKEN 2025 utkommer i början av december och omfattar samtliga rikssvenska mynt från Olof Skötkonung fram till idag, komplett med värderingspriser och rikligt illustrerad med mängder av detaljförstoringar. Boken inkluderar även alla Riksbankssedlar från 1666 fram till idag. Många nya varianter har lagts till, och hela avsnittet om de så kallade runmynten finns nu med. Boken är illustrerad med högkvalitativa färgbilder och har en robust trådbindning som gör den hållbar för många års användning. Värderingspriserna har i många fall reviderats kraftigt för att återspegla marknadsutvecklingen. Varje pris är individuellt justerat för att reflektera just hur dessa mynt har utvecklats sedan föregående upplaga.

Syftet med MYNTÅRSBOKEN är inte bara att fungera som en prisguide för samlare och handlare, utan också att väcka intresse, fördjupa kunskapen och locka nya människor till myntsamlarhobbyn och numismatiken, och därmed främja dess tillväxt och utveckling.

Fullfärg, A5, ca 500 sidor. **Pris 195:-**

Roberto Delzanno Mynthandel

www.delzanno.se - roberto@delzanno.se - 0708-865008

ANA

Jubileumsauktion lördagen 2.11.2024

Numismatiska Föreningens i Finland jubileumsauktion lördagen 2.11.2024 avhålls på **Balders sal, Alexandersgatan 12, Helsingfors.**

Auktionen omfattar 1000 utrop finska, svenska, ryska, baltiska och antika mynt och sedlar samt medaljer. Två veckor före auktionen hittar du alla objekt under adress www.philabid.fi/sny.

Numismatiska
Föreningen i Finland r.f.

Auktion

JANNE SÖDERHOLM

+358 50 557 0301

auctions@snynumis.fi

Verksamhetsledare

MARKO MANNINEN

+358 50 588 1105

marko.manninen@snynumis.fi

Manegegatan 2b A 201, 00170 Helsingfors

www.snynumis.fi

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens hemsida
www.numismatik.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.

På hemsidan kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

ANNONSPRISER 2024

1/12 sida
47 × 50
mm
250 SEK

1/8 sida
72 × 50
mm
350 SEK

1/6 sida
47 × 105
mm
400 SEK

1/4 sida
72 × 105
mm
600 SEK

1/2 sida
151 × 105
mm
1 200 SEK

1/1 helsida
151 × 214 mm
2 000 SEK

mittuppslag
5 000 SEK

2:a & 3:e
omslagssidan
2 500 SEK

4:e omslagssidan
5 000 SEK

SNT behåller samma förmånliga annonspriser 2024.

Annonsen på årsbasis (kalenderår) får dessutom 20% rabatt – insänd pdf gäller.

Annonsstopp senast den 1:a i månaden före utgivning.

Radannonser: SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med tre rader
att köpa, sälja eller byta samlarobjekt – kontakta info@numismatik.se.

Annonsen som inte är förenliga med IANP:s etik avböjs.

INNEHÅLL SNT 6 • 2024 – oktober

ARTIKLAR OCH NOTISER

	SID.
Daguerreotypier som förlagor till mynt och medaljer år 1844	138–140
Originell pollett	140
Den falska sidan av myntet – myntförfalskning under 1800-talet.....	141–143
Gustaf Ekwalls gravryrverkstad	144
Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning – 50-årsjubileum på Den Gyldene Freden	145–146
Numismatikkursen	146

FASTA RUBRIKER

MYNTFYND. Tusen år gamla silvermynt hittade i Lummelunda	143
PERSONALIA. Berit Ring-diplomet till Dan Carlberg	147
AUKTIONER & MÄSSOR.	148
LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR & MYNTKLUBBAR I SNF.....	148
FÖREDRAG.	148
PRESSKLIPP 1796. Förfalskare av kronans mynt	149
BOKTIPS & LÄSTIPS.	149
SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING.	150

OMSLAG

Medaljen över riksmarskalk Magnus Brahe (1790–1844) graverades av tjuugoårige Pehr Lundgren, son till Ludvig Persson Lundgren, mynt- och medaljgravör på Kungl. Myntverket, och äldre bror till Lea Ahlborn. Diameter 56 mm. Brons.
Se Bengt Hemmingssons artikel om daguerreotypier använda som förlagor på sidorna 138–140.

FOTO: MAGNUS WIJK.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

SEDAN 1977

KANSLI OCH REDAKTION

Banérgatan 17
115 22 Stockholm
Tel. 08 - 667 55 98
info@numismatik.se
Måndagar kl. 10 - 12 och 13 - 16

Se www.numismatik.se
om ev. tillfälligt stängt kansli.

Plusgiro 150007 - 3
Bankgiro 219 - 0502
Svenska Handelsbanken

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Monica Golabiewski Lannby
monica@numismatik.se

PRENUMERATION

250 SEK / år (8 nr) från 2023
Medlemmar (medlemsavgift 200 SEK/
år) erhåller tidningen automatiskt.

Kom ihåg att
meddela adressändring!

SNT trycks med bidrag från
*Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning* samt
*Sven Svenssons stiftelse för
numismatik*.

Redaktionen ansvarar inte för ej
beställt material. Texter och bilder i
SNT lagras elektroniskt och publiceras
som pdf på föreningens hemsida.
Den som sänder manus till SNT
medger detta.

Register över alla artiklar och
notiser i SNT 1977–2023 finns i
sökbart pdf-format på hemsidan.

TRYCK

Pipeline Nordic AB

ISSN 0283-071X

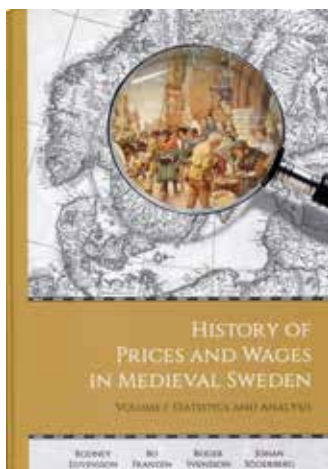

HÖSTEN 2024

Föreningens aktiviteter

VÄLKOMNA TILL SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS FÖREDRAGSKVÄLLAR

samt kaffe med dopp
klockan 18.00!

Onsdag 16 oktober
Roger Svensson
& Bo Franzén
*Utvecklingen av
priser och löner
under svensk medeltid.*

Boken i två volymer finns i
SNF:s bokbutik.

Kommande föredrag:

Onsdag 13 november
Bengt Larsson

En inventering av 1-ören i silver från frihetstiden..

Onsdag 4 december
Julfest med auktion.

SNF:s kansli på Banérgatan är öppet för besök på måndagar kl. 10-12,
13-16. Se www.numismatik.se om eventuellt tillfälligt stängt innan besök.
Kansliet nås varje dag på: info@numismatik.se

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Adress: Banérgatan 17 n b, Stockholm. T-bana Karlaplan; buss 4, 44, 76.
Kansliet är öppet: måndagar kl. 10–12 & 13–16, om tillfälligt stängt se hemsidan.
Kansliet är stängt: midsommar – 1 september; jul- och nyårshelgerna.
Hemsida: www.numismatik.se.
www.facebook.com/numismatik.se

Daguerreotypier som förlagor till mynt och medaljer år 1844

Av Bengt Hemmingsson

Ar 1831 lyckades fransmannen Louis Daguerre – möjligen av en slump – framställa ett tunt skikt av ljuskänsligt silverjodid. När han några år senare även upptäckte att emulsionen gick att permanent fixera med vanligt salt, hade han därmed även upfunnit fixativet. Han benämnde sin uppfinning *daguerreotypi*.

En elev till Daguerre, A. Derville, anlände till Stockholm i början av november 1843 i avsikt att sätta upp en ateljé där han skulle avporträttera stadens mer bemedlade invånare.

I en annons i *Aftonbladet* den 15 december samma år meddelade Derville att han låtit bygga en ateljé i anslutning till bröderna Davidsons kafés norra flygel på Drottninggatan, där ”porträttering medelst Daguerreotypi” erbjöds till priser mellan 5 och 12 riksdaler banco.

Oskar I:s bild på mynten

Prover på hans bilder fanns att se i Basaren på Norrbro hos bokhandlaren Adolf Bonnier, som hade sin butik närmast slottet. Kanske var det där som kung Oskar I fick idén om att själv låta sig avporträtteras av Derville. Under alla omständigheter skedde detta i slutet av april 1844. *Aftonbladet* kunde nämligen meddela den 1 maj att ”H.M. Konungen har nyligen låtit daguerreotypa sig i profil, till urbild för de stämplor, som hädanefter komma att begagnas vid myntverket”.

Daguerreotypin med kungens profilbild har inte bevarats, men vid

samma tillfälle togs även en bild i halv en face ”till urbild för Hr Södermarks teckning vid sina arbeten såsom Konungens porträttmålare”. Denna daguerreotypi har bevarats, tyvärr i mycket dåligt skick som ytterligare försämrats vid en misslyckad restaurering (i Sörmlands museum, inv.nr SLM 32510). Konstnären Olof Johan Södermark (1790–1848) gjorde dock en litografi efter denna, som även ger en idé om hur profilden till mynten har sett ut (*Fig. 1*).

Profilbilden kom att användas som förlaga till åtsidesporträttet av Oskar I på 1 dukat 1844–1845 (SM 7–8), 1 riksdaler specie 1844–1845 (SM 24–25), samt 2, 1 och $\frac{2}{3}$ skilling banco 1844–1845 (SM 76–77, 88–89, 98–99). Därutöver användes porträttet till olika provmynt under 1844/45 års riksdag (SM 149–158). Märkligt nog återfinns vi det också på provmynten 10 och 5 penningar utan år, vilka skall ha präglats så sent som 1847 (SM 159–160). Det beror dock

1. Oskar I. Litografi av Olof Johan Södermark efter en daguerreotypi av A. Derville 1844, gjord samtidigt som profilden av kungen.

FOTO: KULTURPARKEN SMÅLAND AB.

på att man använt gamla åtsidesstampar som ursprungligen tillhört 1844/45 års provmynt.

2. 1 riksdaler specie 1844 graverad av Ludvig Persson Lundgren.

Ex MISAB auktion 38 nr 431.

FOTO: MAGNUS WIJK.

Artikeln i *Aftonbladet* var mycket positiv till resultatet av Dervilles arbete. Man hade haft tillfälle att se profilden och fann den ”fullkomligt träffad, i fall man någon gång haft tillfälle att noggrant betrakta H.M. från högra sidan”. Journalisten avslutade med att konstatera att världen fått ”det första och hittills oerhörda tillfället att se en Konungs bild alldeles osmickrad”.

När de första silvermynten i valören 1 riksdaler specie (Fig. 2) börjat cirkulera vid månadsskiftet juli/augusti var det dock annat ljud i skällan. I *Aftonbladet* den 5 augusti 1844 kunde man läsa om porträttet att ”det är så fult, att Carl XIV:s mynt blir vackert, när det lägges där bredvid”. Tidningen tyckte till och med att man ”tyckt sig däri förmärka en skymt af Hr direktörens egen, snillrika fysionomi”. Denna antydning om att överdirektören för Mynt- och kontrollverken, Nils Wilhelm Almroth, låtit kungaporträttet likna sig själv återkom sedan i flera landsortstidningar. Tidningen trodde inte heller att präglingen av dessa riksdalrar skulle komma att fortsättas. *Dagligt Allehanda* var inne på samma spår två dagar tidigare: ”såvida det icke oundgängligen behöfves för den allmänna rörelsen att fortsätta präglingen af detta mynt, skulle vi vördsamt

3. Magnus Brahe, daguerreotypi av A. Derville 1844.

Skoklosters slott, nr 13892_SKO.

FOTO: STATENS HISTORISKA MUSEER.

och ödmjukast tillstyrka styrelsen öfver Myntverket, att den tills vidare inställdes, ty ett fulare mynt ha vi knappt sett”. Man ansåg att kungens bild var ”alldeles oigenkännlig” och hade ett ”föräldrat och betydelselöst utseende”. Som vi har sett ovan, så blev detta porträtt inte heller långlivat på mynten; redan följande år ersattes det av ett annat.

Medaljerna över Magnus Brahe

Den 15 maj 1844 kunde man läsa i *Aftonbladet* att det skulle slås en medalj över greven och riksmarskalken Magnus Brahe (1790–1844), som varit nära vän och rådgivare till Karl XIV Johan under en lång följd av år. För detta ändamål hade Derville tagit en profildbild av Brahe, vilken tidningen haft tillfälle att se och som man ansåg vara ”mycket väl lyckad”. Till skillnad mot profildbilderna av Oskar I, så har bilden av Brahe bevarats till eftervärlden i Skoklosters samlingar (Fig. 3). Brahe organiserade Karl XIV Johans begravning, men var vid detta tillfälle ”till utseendet mer lik en död än en levande”. Den 16 september 1844 avled Brahe och fick således inte se de medaljer som han satt modell för hos Derville.

Den 24 september 1844 meddelade *Post- och Inrikes Tidningar* att några enskilda personer, ”såväl av militärståndet som av andra samhällsklasser”, beslutat att till minne av Brahes ”rörande tillgivenhet” för den avlidne Karl XIV Johan, låta prägla två medaljer som man tänkt överraska honom med. ”Men döden hade infunnit sig före dem”, konstaterade tidningen.

4. Magnus Brahe, bronsmedalj av Pehr Henrik Lundgren, slagen av Karl XIV Johans stab enligt beslut fattat vid stabens upplösning 1844. Hild. s. 335 nr 3; Hy II:114:3. Ex MISAB nätauktion 53 nr 383.

FOTO: MAGNUS WIJK.

5. Magnus Brahe, bronsmedalj av Pehr Henrik Lundgren, slagen 1844 av vänner och bekanta till Brahe. Hild. s. 334 nr 2; Hy II:114:2. Ex MISAB auktion 41 nr 376.

FOTO: MAGNUS WIJK.

Den 3 oktober kunde man dock läsa i samma tidning att de båda medaljerna över Brahe ”blefvo kort före Hans Excellens’ fränfalle färdiga, och hafva i dessa dagar blifvit till Dess efterlevande anhöriga öfverlämnade”.

Stamparna till de båda medaljerna hade graverats av Pehr Henrik Lundgren. Det rörde sig dels om en medalj som bekostats av Brahes vänner och bekanta, för att ”uttrycka deras aktning för hans rena och

osvikliga trohet” mot Karl XIV Johan, dels en som slogs på initiativ av Karl XIV Johans stab, enligt beslut som fattades vid stabens upplösning den 28 april 1844. Till Brahes alla titlar hörde nämligen den som generaladjutant för armén och chef för generalstaben. Båda medaljerna uppvisar samma porträtt av Brahe, som Pehr Lundgren således hämtat från Dervilles daguerreotypi (Fig. 4–5).

Litteratur

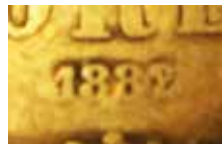
Bäckström, H.: Daguerreotypien i Sverige. *Daedalus, Tekniska museets årsbok* 1943, s. 63–78.

Hildebrand, B. E.: *Minnespenningar öfver enskilda svenska män och qvinnor*. Stockholm 1860, s. 334–335.

Hyckert, B. E. *Minnespenningar öfver enskilda svenska män och kvinnor. Numismatiska Meddelanden XVII*, del II. 1906.

Jacobson, G.: Magnus Brahe. *Svenskt biografiskt lexikon* band 5, 1925, s. 736.

SM = Carlberg, D., Hemmingsson, B., Wijk, M.: *Sveriges mynt 1521–2021*. 2022.

Svensk femöring från 1882 använd som pollett med stämpel från Hotel Mollberg i Köpenhamn. Årtalet har ompunsad 2 på 1 (jfr SM 143b).

FOTO: FÖRFATTAREN.

Originell pollett

Under senare delen av 1800-talet förekom det i Danmark att svenska femöringar stämplades med olika firmabeteckningar och därigenom blev polletter.

Vanligt förekommande är femöringar stämplade med firmanamnet Allan Dahl. De kom till användning i hotell och restauranger. Här visas en sådan femöring från 1882 men med stämpel från Hotel Mollberg i Köpenhamn. Det speciella med detta objekt är att den är stämplad på en ganska ovanlig variant 5 öre med ompunsad 2 på 1 i årtalet.

Martin Wettmark

Den falska sidan av myntet – myntförfalskning under 1800-talet

Av John Johansson Weström

Den gravida Edla Gustafsson höll sin 7 månader gamla pojke i sina armar, när hon med gråt i halsen erkände sig skyldig till utprångling av en falsk tvåkrona år 1888.¹ Gustaf Gudmundsson, som var Edlas far, hade efterapat tvåkronan som ”i tyngd och klang betydligt skilja sig från de äkta”.² Gustaf dömdes till fyra års straffarbete för myntförfalskning, medan Edla dömdes till två års straffarbete för utprångling.³ Dessutom omhändertogs hennes barn av kommunalnämnden.

Gustafs och Edlas rättsfall var ett av många som rörde myntförfalskning i Sverige under det sena 1800-talet. Rättsfallet var inte unikt då särskilt förfalskning av silveralörer var vanligt. Samarbete mellan fader och dotter var inte heller unikt. I min B-uppsats i historia vid Lunds universitet undersökte jag myntförfalskning i Sverige mellan 1877 och 1899.⁴ Som forskningens resultat kom att visa, hade myntförfalskningsbrottet genomgått stora förändringar under 1800-talet.

Enkronans dominans

Av de 24 myntförfalskningarna, som undersöktes i uppsatsen, efterapade samtliga silvermynt.⁵ Mer precis efterliknades enkronor i 83 % av rättsfallen, resterande valörer var tvåkronor, 50-öringar och 25-öringar. I flera av rättsfallen efterapades mer än en typ av valör. Exempelvis förfalskades både två- och enkronor i fyra av rättsfallen. Att enkronan som är en relativt hög valör efterliknades i stor majoritet, skiljer sig från förfalskningar under århundradena

innan där lägre valörer i huvudsak efterapades. I sin forskning om falskmyntning, som sträcker sig fram till och med 1850-talet, konstaterar Ernst Nathorst-Böös att högre valörer äkthetsgranskades i en större omfattning. Detta anses vara anledningen till att förfalskarna valde att efterapa lägre valörer.⁶

Vad var då anledningen till att förfalskarna i större omfattning började efterapa högre valörer under det sena 1800-talet? Svaret är troligtvis inte entydigt, men man kan ändå spekulera. Den nya myntenheten som trädde i kraft i samband med den skandinaviska myntunionen år 1873 kan vara en tänkbar orsak, då valörernas värde i relation till myntfoten förändrades.⁷ Skiftet från att använda koppar till att använda brons i mynten med lägst valör kan också vara en orsak till förändringen.⁸ Även så bestraffningsmildringen av förfalskningsbrotten, som kan ha alstrat våghalsighet hos förfalskarna.⁹

En efterapad enkrona.

FOTO: DAVID SCHREINER – SUNDSVALLS MUSEUM, 2021, [HTTPS://DIGITALTMUSEUM.SE/0210210459089/MYNT](https://digitaltmuseum.se/0210210459089/MYNT).

Falskmyntaren Gustaf Gudmundsson. Fotografier togs på straffarbetsfångar i och med deras frigivning.

FOTO: OKÄND - RIKSARKIVET, CENTRALBYRÅN FÖR FINGERAVTRYCK, BESKRIVNING ÖVER FRIGIVNA FÅNGAR, [HTTPS://SOK.RIKSARKIVET.SE/BILDVISNING/B0001550_00183](https://sok.riksarkivet.se/BILDVISNING/B0001550_00183).

Bästa materialet: bly eller sulläder?

I och med att merparten av förfalskningarna efterapade samma typ av mynt kan man föreställa sig att deras tillverkningsmetoder skulle vara en och samma, men så var inte fallet. Visserligen var det mest vanligt att tillverka en falskmyntsform av bly och använda tenn som metall till falskmyntet, men antalet andra material som användes kan inte förbises. Utöver bly användes koppar, tenn, sulläder och gips som material till falskmyntsformarna.

Gjutform av bly från 1900–1907. Avbildningen är av en enkrona. FOTO: DAVID SCHREINER – SUNDSVALLS MUSEUM, 2021, [HTTPS://DIGITALTMUSEUM.SE/0210210153613/GJUTFORM](https://digitaltmuseum.se/0210210153613/GJUTFORM).

Ytterligare ett straff trädde i kraft efter avtjänat straffarbete, nämligen ”förlostig medborgerligt förtroende”.¹⁶ Straffet innebar att personen bland annat var oförmögen att inneha offentlig tjänst eller driva affärsverksamhet. Inte helt olik ett prick i registret limiterades de frivgiva förfalskarnas förmågor i samhället.

FOTO: OKÄND - STOCKHOLMS STADSARKIV, 2021, [HTTPS://STOCKHOLMSKALLAN.STOCKHOLM.SE/POST/25668](https://stockholmskallan.stockholm.se/post/25668).

I många fall där metaller användes till gjutformen, veks en metallskiva på mitten och myntet placerades mellan den vikta plåtens två sidor. För att skapa en avbildning av myntet, pressades eller hamrades metallskivorna. Pluraliteten av metoder, visar att myntförfalskarna använde sig av material som fanns tillgängligt i deras omgivning. Falskmyntarna var med andra ord opportunistiska, som anpassade sina tillverkningsmetoder utifrån sina materiella förutsättningar.

Vad som är svårare att fastställa, är vilka tillverkningsmetoder som var bäst lämpade för förfalskningen. Detta delvis på grund av att samtliga myntförfalskare som har undersökts blev påkomna i samband med utprånglingen, men även på grund av att ingen metod producerade falskmynt som i merparten beskrevs i goda ordalag. Exempelvis beskrivs falskmynten som tillverkades med formar av sulläder som ”ganska väl gjorda”, men enbart en enskild förfalskare använde sulläder till sina formar.¹⁰ Den mer förekommande blyformen, som man kan föreställa sig var ett bättre material för ändamålet än sulläder, producerade falskmynt som beskrivs i både positiva och negativa ordalag. För att finna underlaget till en bra

falskmyntning, behöver man i stället undersöka förfalskarnas yrken.

Yrkets betydelse

Intressant nog var förfalskarna en mångfaldig skara människor med åtskilliga professioner. Hälften av dem bearbetade metaller i sitt yrke, så som smeder, gjuteriarbete och urmakare. Erfarenhet av metallarbete visade sig vara lönsamt i efterrapningen, då mynten som dessa ”professionella” förfalskare tillverkade för det mesta beskrivs som goda efterapningar. I ett av rättsfallen krävdes till och med en guldsmeds intygande för att fastställa myntets falskhet.

Detaljarbeten så som filning, putsning och legering förekom enbart bland de professionella förfalskarna. Också värt att påpeka är att enbart de metallvana förfalskarna hade adekvata arbetsytor allena ämnade för efterapning, så som vindsrum, verkstäder och smedjor. På den sistnämnda arbetsplatsen, fanns det även adekvata verktyg att tillgå. Arbetsplatsen och dess verktyg kan därmed tänkas vara en anledning till att förfalskare från de metallvana yrkesgrupperna producerade bättre förfalskningar. En gemensam svårighet för samtliga förfalskare oavsett yrke, var att efterlikna

silvermyntets klang och vikt.

Att hälften av förfalskarna varken var metallvana eller arbetade med mynttillverkning skiljer sig från Nathorst-Böös forskningsresultat om tidigare århundranden.¹² Anledningen till denna förändring, kan tänkas tillskrivas industrialiseringens medförda tillgång till verktyg och material för allmänheten. Industrisamhällets möjligheter till kunskapsspridning genom lättåtkomliga dagstidningar kan också vara en tänkbar anledning. Kunskapsspridningens effekt är synlig i ett av rättsfallen, där förfalskaren medgav att han lärde sig falskmyntningsmetoderna från en dagstidning, där en annan myntförfalskares tillvägagångssätt beskrevs i detalj.¹³

Brottets sista moment

Det mest riskabla momentet i hela brottsprocessen var utprånglingen av falskmyntet. I de flesta fall utprånglade förfalskaren sina egna mynt. De blev tagna på bar gärning, varefter en rannsakan av bostaden konstaterade att utprånglaren också var tillverkaren. Samarbete mellan myntförfalskare var också förekommande. I ett rättsfall från 1881 med två smedlärlingar försökte den ene att utprångla

en falsk enkrona, medan den andra stod på vakt utanför affären.¹⁴ När utprånglingen misslyckades, tog sig den vaktande falskmyntaren i all hast tillbaka till verkstaden för att samla ihop och sedan slänga verktygen och falskmynten i sjön.

Falskmyntens tillverkare använde sig även utav medhjälpare som inte var delaktiga i själva tillverkningen. Genom att ha en designerad utprånglare, kunde förfalskaren distansera sig själv från brottet om något gick fel. Uppseendeväckande nog var majoriteten av dessa medhjälpare i själva verket myntförfalskarens minderåriga barn. Så var fallet med 16-åriga Augusta som införskaffade en fotogenlampa med sin fars efterapade 50-öresmynt år 1879.¹⁵ När Augusta senare skulle handla bröd, upptäcktes myntets falskhet. Augusta och fadern dömdes till vardera två års straffarbete.

Som exemplet med Augusta visar, togs ingen hänsyn till hennes ringa ålder i utdömandet av straffet. Vad rättsfallet också visar, är att fadern var villig att utsätta sitt eget barn för ödesdigra konsekvenser. Augustas rättsfall är inte unikt, då flera fäder var villiga att utnyttja sina egna barn i brottets farligaste moment. I stället för att använda sina barn som utprånglare, skriver Nathorst-Böös att det var vanligt att förfalskarna använde sina fruar som utprånglare.¹⁷ I det källmaterial som har undersökts, återfinns dock inga fruar som utprånglare.

En tid i förändring

I svallvågorna av 1800-talets samhällsförändringar, orsakade av industrialism samt politiska och kulturella förändringar, kom det uråldriga falskmyntningsbrottet att genomgå stora omvälvningar. Högre valörer efterapades i stället för lägre valörer och personer utan tidigare erfarenhet av metallbearbetning tog sig an förfalskningsbrottet. På den långa tidslinjen som skildrar den svenska falskmyntningshistorien, gör linjen en betydande avvikelse i slutet av 1800-talet. Med större förändringar

i samhället tillkommer även förändringar i det obskyra.

Källor, litteratur, noter

- ¹ "Rättegångs- och Polissaker.", *Göteborgs handels- och sjöfartstidning*, 6/12 1888.
- ² "Utprångling av falskt mynt.", *Ystads Allehanda*, 8/12 1888.
- ³ "Landsorten", *Dagens Nyheter*, 23/1 1889; "Falskmyntning", *Helsingborgs Dagblad*, 24/12 1888.
- ⁴ Vill du ha tillgång till en full redovisning av mina källor, eller min forskning i sin helhet, kontakta mig på mejladressen: jo8780jo-s@student.lu.se.
- ⁵ Samtliga källor som har används för att komma fram till forskningsresultatet är inte redovisade i källförteckningen. Däremot finns det källhänvisningar till de rättsfall som citeras till eller beskrivs i detalj.
- ⁶ Nathorst-Böös, Ernst (1973). *Hela världens tjuv: En studie i straffen för mynt- och sedelförfalskningsbrotten före cirka 1850*. Stockholm: P. A. Nordstedt & Söners Förlag, s. 151, 166–178.
- ⁷ Jonung, Lars (2003). "Den skandinaviska myntunionen – Vad säger den om EMU?", *Ekonomisk debatt*, 31:4, s. 7–8.
- ⁸ Tingström, Bertel (1963). *Svensk numismatisk uppslagsbok: mynt i ord och bild 1521–1962*. Stockholm: M. C. Hirsch AB Förlag, s. 80.
- ⁹ Thyren, Johan C. W. (1895). *Förfalskningsbrotten, med särskildt afseende på det objektiva rekviritet vid förfalskning af handlingar, enligt svensk gällande straffrätt*. Lund: Gleerup, s. 78.
- ¹⁰ "Dömd myntförfalskare.", *Svenska Tidningar*, 31/3 1881.
- ¹¹ "Falskmyntarne inför rätta.", *Arbetet*, 1/6 1894.
- ¹² Se not 6. Nathorst-Böös, Ernst (1973), s. 156.
- ¹³ "Domstols- och polis-ärenden: Dömd myntförfalskare", *Nya dagligt allehanda*, 8/1 1886.
- ¹⁴ "Unga myntförfalskare", *Aftonbladet*, 4/3 1881.
- ¹⁵ "Dömda falskmyntare", *Göteborgs handels- och sjöfartstidning*, 19/3 1879.
- ¹⁶ Ambrius, Jonny (2004). *Liv och död på Malmöhus: Ett fängelses historia*. Malmö: Corona Förlag AB, s. 132.
- ¹⁷ Se not 6. Nathorst-Böös, Ernst (1973), s. 156.

Tusen år gamla silvermynt hittade i Lummelunda

Länsstyrelsen Gotland meddelade den 10 september om en nyfunnen vikingatida myntskatt:

På en tomt vid Lummelunda gjordes under vecka 36 en otrolig upptäckt. Efter att en grävmaskinist flyttat på en sten kunde han till sin förvåning se ett flertal silvermynt på marken. När länsstyrelsen kom till platsen för en första bedömning kunde det konstateras att stenen gömde en depå med ett flertal silvermynt från järnåldern.

Tillsammans med arkeologer har länsstyrelsen nu undersökt platsen och hittat omkring 100 silvermynt.* Mynten ska undersökas och tidsbestämmas, men redan nu kan man säga att mynten rest långt för att hamna på Gotland.

— "Vi kan se att det finns arabisk text på mynten. De som lagt mynten här har förmodligen varit på resande fot", berättar arkeologen Christian Hoffmann.

Överlag bedöms mynten vara i gott skick. Ett flertal mynt var helt intakta medan andra var brutna.

— "De delade mynten är inte trasiga. För utgjordes nämligen värdet i vikt. Ibland handlade man med halva eller till och med en kvarts mynt. Vid den här fyndplatsen kan vi se flera olika varianter", säger Christian Hoffmann.

www.lansstyrelsen.se/gotland/om-oss/nyheter-och-press/nyheter---gotland/2024-09-10

* Skatten innehåller cirka 125 arabiska mynt från 900-talet och hittades nära platsen för den berömda Burgeskatten – ett av de mest betydelsefulla fynden från vikingatidens slut. Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet, 12/9-24.

GUSTAF EKWALLS GRAVYRVERKSTAD

I Göteborgs stadsmuseum förvaras sedan år 1937 större delen av medaljgravören Gustaf Ekwalls verkstad.¹ Gustaf Ekwall (1858–1920) föddes i Fogdeholm i Jönköpings län. En äldre syster var Emma Ekwall (1838–1925) som försörjde sig som bland annat porträttmålare. De båda äldre bröderna var också framstående konstnärer inom sina respektive fack. Dels konstnären Knut Ekwall (1843–1912), med en icke verifierad professorstitel från Tyskland, samt den namnkunnige medaljgravören E. Hugo Ekwall (1854–1891).²

Med sådant påbrå och i en sådan kontext föll det sig naturligt för den unge Gustaf att välja ett konstnärligt yrke. Således utbildade han sig i Göteborg och praktiserade sitt yrke vid litografiska anstalter i Jönköping och Norrköping. Gustaf Ekwall flyttade tillbaka till Göteborg 1881 och etablerade sig med egen verkstad, benämnd Ekwalls Gravyranstalt, året därpå. Sina sista år i livet tillbringade han i Alingsås, där han fortsatte sin gravörverksamhet åren 1914 till sin död 1920.

B. Hildebrand och N.L. Rasmussen³ karaktäriserar brödernas yrkesförtjänster på följande sätt:

”Båda bröderna E. voro mera hantverkare än verkliga konstnärer men obestriddligen tekniskt skickliga stålgravörer. Den period, under vilken deras huvudsakliga verksamhet inföll, omkr. 1872–1905, var de många utställningarnas tid med ett starkt ökat behov av medaljer och märken av olika slag, och detta bildar bakgrunden till bröderna E:s verksamhet – de äro nästan de enda medaljgravörer i vårt land, som haft sitt arbete förlagt utanför huvudstaden. Vissa av deras verk ha trots den ganska enkla genomsnittskvaliteten ett icke så ringa värde, så t.ex. Gustaf E:s minnespenning över kronprins Gustav från 1884.”

1. Pollett med valören 25 öre för *Variété du Boulevard* i Göteborg. Notera Ekwalls Gravyranstalts stämpel med en medaljpress och museets handskrivna märkning på baksidan. Mässing. Diameter 27 mm.

2. Förstoring av pollettens baksida med den avbildade medaljpressen.

Förutom medaljer ägnade sig Gustaf Ekwall åt att gravera stamplar för polletter. Ett exempel är polletter med valörerna 1 krona, 25 öre och 10 öre i mässing för *Variété du Boulevard* på Södra Allégatan 9 i Göteborg.⁴ På dessa polletters baksidor återfinns vi den kanske mesta intressanta av Gustaf Ekwalls märkningar/stämplor, nämligen den med en medaljpress avbildad.⁵ På bilden här ovan avbildas 25-örespollettens fram- och baksida. Notera Göteborgs stadsmuseums handskrivna märkning *G. M. 17002*. Den avbildade polletten är förmodligen ett referensexemplar ur Ekwalls Gravyranstalts arkiv.

Bortsett från pressarna förvärvade museet såväl handverktyg som arbetsmöbler. Bland handverktygen märks ett stort antal punsar varav ett tusental för bokstäver. Vidare många patriser och stamplar etc. till medaljer, plaketter och liknande memorabilia. Alltså ett Eldorado för medaljforskare och de allmänt medaljintresserade.

När får vi se Gustaf Ekwalls gravyrverkstad återuppbyggd i museets utställning?

FOTO: GABRIEL HILDEBRAND.

Jan-Olof Björk

Noter

¹ Se bl.a. E. Person i *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad* nr 4, april 1938, sid. 87.

² Personuppgifterna hämtade från B. Hildebrands och N. L. Rasmussons artikel i *SBL*, <https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=15935>

³ Se webbadress ovan, andra stycket.

⁴ GbP 3A.17.6. GbP = *Göteborgspolletter* av Bo Gustavsson, Göteborg 2018.

⁵ Fler märkningar/stämplor som Gustaf Ekwall begagnade finns avbildade i *GbP* på sid. 372–373, se not 4 ovan.

Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning

50-årsjubileum på Den Gyldene Freden

DEN 17 APRIL firade Ekströmstiftelsen sitt 50-årsjubileum med middag på Gyldene Freden i Stockholm för ett tjugotal inbjudna gäster. Här kan nämnas styrelsemedlemmar med nuvarande och tidigare ordförande i Ekströmstiftelsen, Lena Gerholm, Gunnel Engwall och Bengt Telland; nuvarande och tidigare professorer i numismatiska forskningsgruppen vid Stockholms universitet, Jens Christian Moesgaard, Kenneth Jonsson och Elin Malmer (representerande Brita Malmer); nuvarande och tidigare museichefer vid Ekonomiska museet/Kungliga myntkabinetet, Cecilia von Heijne, Eva Ramberg och Henrik Klackenber, samt undertecknad som representant för Sven Svenssons stiftelse för numismatik och för Svenska Numismatiska Föreningen. Närvarande var också Gunnar Ekströms barnbarn Sonja Ekström Liakos.

Jubileumsmiddagen på Den Gyldene Freden

FOTO: CURT EKSTRÖM.

vars professur sedan 1979 finansieras av Ekströmstiftelsen. Eeva Jonsson berättade därefter om sitt doktorsarbete "Mynt i vågor från tyska riket ca. 950–1145", varefter hennes make Kenneth Jonsson gav en kort rapport bland annat om det nyfunna Visingsö-fyndet med mynt i en grav.

Jubileumsmiddagen var utsökt och hölls under god stämning. Det är intressant att se det nuvarande goda samarbetet mellan forskare, samlare, myntkabinetet, lokala myntklubbar/föreningar samt Nordisk Numismatisk Union. Detta är i linje med SNF:s vision att genom samarbetet bidra till att främja numismatiken. De ekonomiska bidragen från Ekströmstiftelsen och Svenssonstiftelsen är härvid avgörande för numismatikens vetenskapliga utveckling.

Under jubileumsmiddagen gav Ekströmstiftelsens tidigare ordförande Gunnel Engwall en intressant presentation och undertecknad överlämnade några gåvor, bland annat en medalj från SNF:s 150-årsjubileum,

Jubileumsmiddagen.

FOTO: CURT EKSTRÖM.

till Ekströmstiftelsen vid sitt tacktal efter avslutad middag. Därefter följde kaffeservering i en intilliggande sal med fortsatta intressanta numismatiska diskussioner.

→

Lena Gerholms välkomstanförande.

FOTO: CURT EKSTRÖM.

Efter ett styrelsemöte i Ekströmstiftelsen på Gyldene Freden vidtog jubileumsfirandet tillsammans med övriga inbjudna gäster. I samband med aperitifen hälsades alla välkomna av ordföranden Lena Gerholm, varefter Jens Christian Moesgaard gav en presentation om numismatiska forskningsrubbens arbete och

Gunnar Ekström (1883–1969).

FOTO: EKSTRÖMSTIFTELSENS HEMSIDA.

En kort tillbakablick

Gunnar Ekström föddes 1883. Från år 1927 drev han framgångsrikt sitt företag Maskin AB Gunnar Ekström fram till försäljningen 1945 och hans pensionering. Han började sitt myntsamlande år 1919 då han var 36 år gammal och byggde därefter upp en omfattande samling av svenska mynt, de flesta i hög kvalitet och med många sällsyntheter.

Gunnar Ekström gick bort 1969 och det dröjde till 1974 innan Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning inrättades genom ett gåvobrev av hustrun Vera Ekström. Myntsamlingen såldes genom Bjarne Ahlström mynthanandel under åtta auktioner mellan 1975 och 1987 och inbringade stora medel till stiftelsen.

Numismatikkursen

SISTA ANMÄLNINGS DAG till Numismatiska Forskningsgruppens kurs *Mynt som arkeologisk och historisk källa* vid Stockholms universitet är den 20 oktober. Anmälan sker på Institutionen för arkeologi och antikens kulturs hemsida.

Se kursbeskrivning på sidan 114 i förra numret av Svensk Numismatisk Tidskrift.

Seminarium Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning

Tisdag 15 oktober 2024
kl 13–18
Stockholms universitet

Se program i förra numret av SNT

Vid auktionen 1987 inköpte stiftelsen ett sextiotal mynt för utställning på Kungliga Myntkabinetet vid Slottsbacken. Den begränsade utställningsplatsen på Narvavägen medförde att stiftelsen sålde dessa mynt på MISAB:s kvalitetsauktion 43 i september 2023.

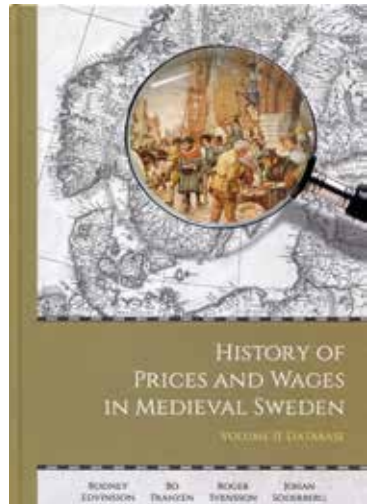
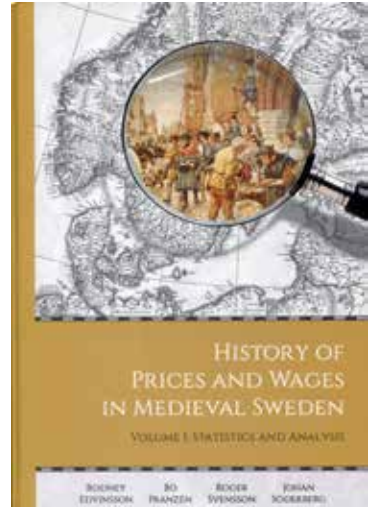
För vidare detaljer kan hänvisas till Ekströmstiftelsens hemsida <https://gunnarekstromsstiftelse.se/> och till ”Gunnar Ekströms myntsamling såld genom B. Ahlström mynthanfels auktioner 1975–1987”, skriven av Magnus Wijk och utgiven 2006 som småskrift nr 2 av Numismatiska klubben i Uppsala, samt till Roland Falkenssons hemsida <https://www.falcoin.se/kanda-samlingar-ekstrom-gunnar-1883-1969/>.

Curt Ekström

SNT-register & pdf

Sedan 1990 har register över föregående års artiklar och notiser i SNT presenterats i februari-numret.

På SNF:s hemsida – www.numismatik.se – finns titel- och författarregister i sökbar pdf-format ända från 1977 till och med 2023.

Rodney Edvinsson, Bo Franzén, Roger Svensson, Johan Söderberg: *History of Prices and Wages in Medieval Sweden*.

I. *Statistics and Analysis*. 213 sidor. ISBN 978-91-519-6080-7.

II. *Database*. 317 sidor. ISBN 978-91-519-6081-4.

Illustrerade. 2023.

Pris för medlemmar i SNF 250 SEK. Båda volymerna vid samtidig beställning: 400 SEK.

Pris för icke medlemmar 350 SEK. Båda volymerna vid samtidig beställning: 600 SEK. + ev. porto.

info@numismatik.se

Berit Ring-diplomet till Dan Carlberg

BERIT RING-DIPLOMET instiftades 2020 av Rut och Bengt Holméns stiftelse för numismatik och har möjliggjorts genom en särskild gåva från Berit Ring. Mottagaren skall vara en person som gjort synnerligen förtjänstfulla insatser inom den del av numismatiken som brukar betecknas med Alternativa betalningsmedel.

Polletter är sannolikt den gren av numismatiken som är minst dokumenterad och som därmed är i stort behov av utforskning. En osäker bedömning ger vid handen att kanske endast en fjärdedel av de polletter som getts ut i Sverige är dokumenterade. Användningen av dem har nära anknytning till vardagslivet bland allmänhet och företag och genom att förstå hur de användes får man ökad kunskap om hur det gick till att hantera en del betalningssituationer.

Diplomet med tillhörande pollett har tidigare delats ut till Monica Golabiewski Lannby och Bernt Thelin för deras arbete med att publicera böcker om Stockholms- respektive Skånepolletter.

Stiftelsen har i år beslutat att diplomt tilldelas Dan Carlberg.

Dan har genom utgivande av påkostade auktionskataloger såsom MISAB nr 7, 11, 12, 14, 18 och 30, där polletter som tidigare sällan eller aldrig varit publicerade ges en framträdande presentation och exponering. Äldre skrifter om polletter saknar bilder, något som i hög grad försvårar förståelsen av hur de ser ut. Dan har också genom egen forskning, bland annat i den kände samlaren Daniel Georg Neschers handskrifter, presenterat nya uppgifter om våra äldsta polletter, som kunnat leda till ny kunskap om dateringen av dessa. Dans forskning har även resulterat i ett flertal artiklar om äldre polletter, främst i Svensk Numismatisk Tidskrift. Han har exempelvis skrivit om polletter använda inom

Dan Carlberg.

FOTO: INJA MACCLURE.

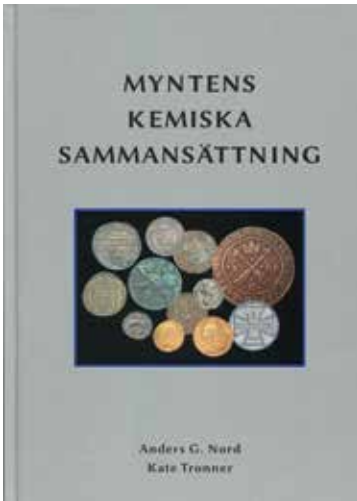
svensk bergshantering, där bruk som Forsmark, Fagervik, Vattholma och Stora Kopparberg behandlats.

Tillsammans med Bernt Thelin har Dan nyligen publicerat ett verk om 1600- och 1700-talens svenska polletter, vilka i högre grad än senare tiders polletter kom att fungera som en integrerad del i tidens ekonomi och som betalningsmedel.

Utdelningen av diplom och pollett kommer att ske i höst i samband att Dan i Göteborgs Numismatiska Förening den 11 november berättar om svenska äldre polletter.

För Rut och Bengt Holméns stiftelse för numismatik.

Bo Gustavsson
Vice ordförande

Anders G. Nord & Kate Tronner:
Myntens kemiska sammansättning.
2023. Illustrerad. 64 sidor.
ISBN 978-91-979427-6-8.
Boken ingår i Svenska Numismatiska Föreningens serie Monografier.

Pris för medlemmar i SNF:
150 SEK
Andra: 200 SEK
+ ev. porto

info@numismatik.se

Feltryckta sedlar köpes

Martin Wettmark 0725 18 00 18
eller mawett99@hotmail.com

Strandbergs Mynthandel & Aktiesamlaren AB

Vi kommer att stänga butiken på Hantverkargatan 36, Stockholm
info@aktiesamlaren.se
08-611 01 10

Säljer ut mynt, medaljer, ordnar m.m. Reducerat pris.

Framöver kommer vi att sälja aktiebrev och äldre handlingar på vår webbshop.

www.strandbergsmynt.se

RADANNONSER

SNF-medlemmar erbjuds gratis annons i SNT med högst tre rader att köpa, sälja eller byta samlarobjekt.

Kontakta:
info@numismatik.se

Göteborgs Numismatiska Förening

14 oktober

Claus Feveile, årets Gunnar Holst-medaljör: *"Møntbrug i Sydskandinavien i 7-800-talet. Sceattas og penninge"*.

11 november

Dan Carlberg, årets mottagare av Berit Ring-diplomet: *"De första svenska polletterna"*.

9 december:

Adrian Klang Törnberg: *"Myntfynd från Göteborg"*.

Oktober

26/10 Schulman, auktion, Kungsbacka

27/10 Frimärkshuset, myntauktion, Stockholm

November

2/11 Finska Numismatiska Föreningen, jubileumsauktion, Helsingfors

3/11 MØNTBØRS 2024, Copenhagen Coin Fair, Köpenhamn

9/11 Myntkompaniet, myntauktion, Stockholm

Se mer här:
ingemars.se/agenda

LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR OCH MYNTKLUBBAR I SNF

SNF bidrar till föredrag i numismatiska föreningar

Om en till SNF ansluten förening vill arrangera ett föredrag på ett medlemsmöte och få bidrag från SNF skall föreningen i god tid kontakta SNF:s kansli – info@numismatik.se – med en förfrågan. Efter arrangemanget skall kvitton på kostnaderna skickas till Svenska Numismatiska Föreningen, Banérgatan 17, 115 22 Stockholm, som ombesörjer ersättningen.

Falu-Borlänge Myntklubb

www.fb-myntklubb.se
fb.myntklubb@gmail.com

Göteborgs Numismatiska Förening

www.gnfinfo.se
gnf@comhem.se

Halmstads Myntklubb

Facebook, sök på Halmstads Myntklubb

Kalmar Myntklubb

www.kalmarmyntklubb.se
info@kalmarmyntklubb.se

Katrineholm Flen Vingåker Myntklubb

www.kfvmynt.se
info@knattebocatering.com

Myntklubben Skilling Banco

urban.enell@gmail.com

Nola Myntklubb, Örnköldsvik

www.infoom.se/nolamyntklubb
nolamyntklubb@live.se

Norrköpings Myntklubb

www.norrkopingsmyntklubb.se
info@norrkopingsmyntklubb.se

Numismatiska Föreningen i Hässleholm

www.myntforeningen.se
numis.hlm@gmail.com

Numismatiska klubben i Uppsala

www.nku.nu
info@nku.nu

Nässjö myntklubb

n.mynt.se
blarblar408@gmail.com

Samlarklubben Numis

www.numisskelleftea.se

Sigtuna Myntklubb

www.sigtunamyntklubb.dinstudio.se
pgc21@hotmail.com

Stockholms Myntklubb

www.stockholmsmyntklubb.se
pgc21@hotmail.com

Strängnäs Myntklubb

http://strangnasmyntklubb.webber.se/
strangnasmyntklubb@hotmail.com

Svenska Pollettföreningen

www.pollett.se
info@pollett.se

Sävsjö Myntklubb

Parallellgatan 19
576 33 Sävsjö

Södra Dalarnas Myntklubb

medlem.spray.se/sdmyntklubb

Villstadortens Myntklubb

Paradisgatan 19 D
332 32 Gislaved

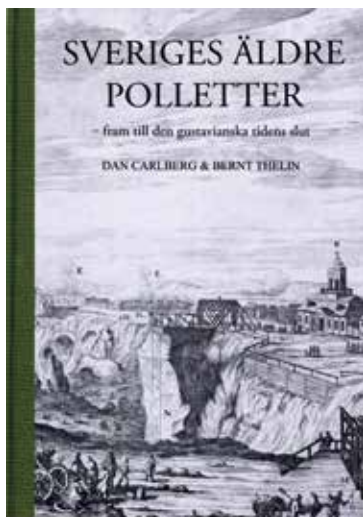
Westerbergslagens Myntklubb

Köpmangatan 1 G
777 30 Smedjebacken

Ändringar och tillägg?

Kontakta: info@numismatik.se

Vill även er lokala myntklubb vara medlem? Endast 200 kr i årsavgift.

Dan Carlberg & Bernt Thelin:
Sveriges äldre polletter – fram till den gustavianska tidens slut. 2024.
ISBN 978-91-983598-8-6.

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

[www.facebook.com/
numismatik.se](https://www.facebook.com/numismatik.se)

Lange Finger – Falsche Münzen

I *Numismatisches Nachrichtenblatt* 2024:9, s. 329-331, uppmärksammade Christian Stoess & Bernhard Weisser med en artikel utställningen *Lange Finger – Falsche Münzen. Die dunkle Seite der Numismatik*, på Staatliche Museen zu Berlin, som varade 17/5 till 21/9-24.

Om falskmyntning – se SNF:s hemsida

<https://numismatik.se/2falska/>

Numismatiska forskningsgruppen

Victor Carlsson: *Danska landsdelsmynt på Skånemarknaden.*

Jakob von Pistohlkors: *Täljor! Proberingsmärken på arabiska dirham från ett vikingafynd på Gotland.*

Jesper Rönnlöf: *En knivskarp misstro. En undersökning av täljor på mynt från sen vikingatid i nordöstra Europa, 900–ca 1100.*

Mats Udikas: *Detektorfynden i Hjulby. Myntanvändningen på dansk landsbygd 1200–1539.*

[www.su.se/numismatiska-
forskningsgruppen/nyheter](https://www.su.se/numismatiska-forskningsgruppen/nyheter)

Förfalskare av kronans mynt

För dels genom efterrapning eller förfalskning, dels utprångning öfwd brottslighet med Rikstens Höglofl. Ständers Riksgälds-Contoires-sedlar, hafwa ifrån år 1792 års början, följande blifwit dömd, neml.

1) 1792, den 3 Febr. Bonden Hening Lammi, att ställas i halsjern wid en påle i två timmar, samt å Sweaborgs Fästning i sex år till arbete hållas.

6) 1792, den 15 Juni. Artilleri-handtlangaren Petter Bergström, att ställas i halsjern två timmar, samt å Sweaborgs Fästning hela sin lifstid arbeta.

16) 1793, den 3 Juli. Förre artilleri-handtlangaren, lifstidsfängen Petter Bergström för å Sweaborgs fästning öfwd efterrapning, att mista ära och lif samt warda hängd, hwilket straff Kongl. Maj:t dock i nåder mildrat.

23) 1795, den 13 Aug. Lösa karlen Johan Fr. Rönning att afstraffas med 14 par spö.

27) 1796, den 2 Martii. Pigan Anna Sara Öberg dömd till 8 dagars fängelse wid watten och bröd.

Utdrag ur
Inrikes Tidningar
27 september 1796

MYNTBUTIKEN I SVERIGE AB

Kyttingevägen 15
181 31 Lidingö

Tidsbokning: 08–684 392 00

KÖPER MYNT – MEDALJER
HEMBESÖK STOCKHOLM

Se exempel på inköpspriser:
www.myntbutiken.se

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Vuxen 200 SEK/år
Junior 100 SEK/år
Utomlands boende 375 SEK/år

Plusgiro 150007–3
Bankgiro 219–0502

info@numismatik.se

HOLMASTO MYNTHANDEL

MYNT, SEDLAR, MEDALJER,
MILITARIA M.M.

Alexandersgatan 50
00100 Helsingfors, Finland
+358 9 666 500
holmasto@holmasto.com
www.holmasto.fi

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08 – 662 62 61

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNAR

Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur
www.nordlindsmynt.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nälmärken

Öppettider:
Vardagar 10.00 – 18.00
Hantverkargatan 8
11221 Stockholm
Tel. 08 – 411 50 81
kontakt@selinsmynthandel.se

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är sedan 1973 en etablerad sammanslutning av för närvarande 19 mynthandlare. Föreningens syfte är att samordna strävanden och idéer angående mynthandels utveckling, uppmuntra vetenskaplig forskning och sprida kännedom om numismatik, samt att skapa varaktiga och vänskapliga förhållanden svenska mynthandlare emellan. Medlemmarna förbinder sig att ej saluföra förfälskade objekt i enlighet med Svenska Numismatiska Föreningens upprop.

CEDERHOLMS MYNTHANDEL

Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 076 – 8344684
cederholmsmynthandel@gmail.com

ROBERTO DELZANNO MYNTHANDEL

Villa Långbro – Stockholm
Tel. 0708 – 865008
roberto@delzanno.se
www.delzanno.se

HAMRIN & SVAHN MYNT AB

Sjöberg 1
147 91 Grödinge
Tel. 08 – 7326686, 070 – 2126455
christian.hamrin@telia.com

JOAKIMS MYNT & SEDLAR

Linnégatan 52
413 08 Göteborg
www.joakimsmyntochsedlar.se

KARLSKRONA MYNTHANDEL AB

Hantverkaregatan 37
371 35 Karlskrona
Tel. 0455 – 81373
lennart@mynt.nu
www.mynt.nu

RUNE LARSSON MYNTHANDEL

Stora Brogatan 14 / Box 98
501 13 Borås
Tel. 033 – 410315

J. MELIN MYNT

Koltrastvägen 23
373 32 Nätraby
melinmynt@hotmail.com

MITQALCOINS

Klas Johnsson
Box 5078
141 05 Kungens kurva
info@mitqalcoins.se
Tel. 070 – 6101073

MYNTHANDEL SB NUMISMATICS

S. Bilis, Östermalmstorg
Box 5143
102 43 Stockholm
info@mynthandel.com
www.mynthandel.com

NILSSONS MYNTHANDEL AB

Box 12
896 21 Husum
Tel. 076 – 1132207
nilssonsmynthandel@hotmail.com

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46 / Box 5132
102 43 Stockholm
Tel. 08 – 6626261
info@nordlindsmynt.se
www.nordlindsmynt.se

PECUNIA MM HB

Östra Mårtensgatan 19
223 61 Lund
Tel. 0705 – 252519
mattsson.g@telia.com

J. PEDERSEN MYNTHANDEL

Norra Strandgatan 30 / Box 1320
251 13 Helsingborg
Tel./fax 042 – 122528
pedersen.mynt@telia.com
www.jpetersen.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Hantverkargatan 8 / Box 16390
112 21 Stockholm
Tel. 08 – 4115081
www.selinsmynthandel.se

SKARABÉ MYNT & GULD AB

Drottninggatan 10
411 14 Göteborg
Tel./fax 031 – 135088
skarabe@telia.com
www.skarabe.eu

STENENG AB

Peter Sten
Industrigatan 6
335 73 Hillerstorp
petersten@icloud.com
Tel. 070 – 5222036

SVENSK MYNTHANDEL

Mikael Kindahl
Badstugatan 24, Bredablick
691 32 Karlskoga
svenskmynthandel@hotmail.com
www.svenskmynthandel.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

Gamla Brogatan 36
111 20 Stockholm
Tel. 08 – 4110807
www.hwmynt.se

AB WIJK ANTIK

Flisvägen 5
743 94 Skyttorp
Tel. 070 – 3680807
info@wijk.se

www.smf.com.se

Boka visning på Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet

Upptäck det nyöppnade museet med en visning för dig och din förening. En av våra pedagoger vägleder er genom Sveriges mynthistoria och visar praktmynt, medaljer och andra spännande former av pengar från olika tidsperioder. Välj själv om ni vill komma till museet eller träffas digitalt.

Digital livevisning

Upplev mynthistoria och numismatik på ett nytt sätt. Visningen sker via Teams. Är ni osäkra på tekniken? Vi hjälper gärna till med förklaringar och stöd.

- Max antal deltagare: Obegränsat.
- Pris: 1 680 kronor exklusive moms.

Visning på plats i museet

Vi kan erbjuda visningar alla dagar i veckan.

- Max antal deltagare: 25 personer.
- Pris vardagar: 1 500 kronor + 100 kronor per deltagare.
- Pris helger och kvällar: 2 000 kronor + 100 kronor per deltagare.

Varmt välkommen att boka eller höra av dig med frågor!

Kontakt: bokning@ekonomiskamuseet.se

Ekonomiska museet
Kungliga myntkabinettet

Narvavägen 13-17, Stockholm

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

SÄNKT PRIS PÅ GULD

Vi sänker nu köparprovisionen på våra speciella guldmyntsauktioner från redan låga 10 % till 5 %. Detta ger utrymme för ytterligare bättre slutpriser på dessa auktioner.

Som säljare säljer Du antingen utan avdrag för provision eller betalar 5 % och är därmed garanterad att Dina inlämnade objekt säljs för minst dagens spotpris på guld.

Nästa auktion med ett speciellt guldtema blir vår internetauktion 61, som avslutas den 20 oktober.

Ett urval av tidigare sålda guldmynt.

Myntauktioner i Sverige AB

Banérgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda

E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon 08-410 465 65

www.myntauktioner.se

Nya objekt i lager

Kungliga medaljer,
personmedaljer,
jubileum och
mycket mer.

numis.se

NUMIS

Skarabé Mynt & Guld AB

köper och säljer
MYNT, SEDLAR
och MEDALJER
Föremål från antiken

Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031 - 135 088
skarabe@telia.com - www.skarabe.eu
Öppet: Vardagar 10 - 18

MYNTAUKTION

27 OKTOBER 2024

E-auktion

Med bl a en samling plåtmynt.
www.frimarkshuset.se

**Frimarkshuset
Skandinavisk
Filateli AB**

Schulman

AUKTION 382

26 OKTOBER 2024

Auktion 382 går av stapeln lördagen den 26 oktober på Hotell Halland, Kungsbacka. Auktionen omfattar ett femhundralet Nordiska mynt och medaljer.

Tidigare under samma vecka avhålls auktion 380 & 381 i Amsterdam. För att beställa katalogen till alla dessa tre auktioner, skicka ett mail till: info@schulman.se med dina adressuppgifter.

Om övernattnig önskas på Hotell Halland, ange då Schulman vid bokning för ett rabatterat pris.

Schulman b.v.

Jan Luijkenstraat 94, 1071 CV, Amsterdam

Storgatan 15, 434 30, Kungsbacka

E-mail: info@schulman.se, Telefon: 0768344684

auctions.schulman.nl

MYNTAUKTION

Stockholm lördag 9 november 2024

Nu söker vi inlämningar till höstens stora
sals- och online live-auktion.

Bättre mynt och hela samlingar mottages löpande,
så att just dina objekt kan marknadsföras mer.

Ett urval mynt (inkl. köparprovision)
som vi har sålt tidigare:

1 daler 1594
"SIGIMVNDVS"
677.000:-

Ryssland
5 rubel 1762
460.000:-

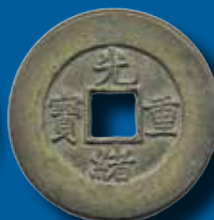
Norge
1 speciedaler 1861
med B under bilden
2.238.000:-

Kungaparets bröllop 1797
278 000:-

Kina
10 cash ND (1879-80)
375 000:-

Vi har kunder över hela världen och därmed mycket goda möjligheter att sälja just dina objekt.

Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion!

Välkommen in med dina objekt!

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17

E-post: coins@myntkompaniet.se

www.philea.se

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

INLÄMNINGAR MOTTAGES

Vi söker löpande auktionsobjekt – såväl enskilda bättre objekt som hela samlingar – till våra kvalitets- och internetauktioner. Som en av få renodlade myntauktionsfirmor har vi alltid samma intresse som våra säljare – att uppnå så förmånliga slutpriser som möjligt.

Vårt samarbete med firma Künker i Osnabrück, Europas största och ledande numismatiska aktör sedan årtionden, innebär dessutom en unik internationell exponering.

**Gustav IV Adolf (1792-1809). Dukat 1804.
Präglad av guld från Dalarna. Kvalitet o.
Såld på vår kvalitetsauktion 45.**

DU BIDRAR TILL NUMISMATISK FORSKNING

Vår långvariga och nära relation till *Svenska Numismatiska Föreningen* fortsätter och årligen bidrar vi med ekonomiska medel som av föreningen används till numismatisk forskning och publicering av litteratur i ämnet.

Som kund till Myntauktioner bidrar Du således till utvecklingen av numismatiken.

Myntauktioner i Sverige AB
Banérgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda
E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon 08-410 465 65
www.myntauktioner.se